

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 18/2015. (VI. 15.) AB HATÁROZATA

az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 96. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint alkalmazásának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Sulyok Tamás* és *dr. Szalay Péter* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Dienes-Oehm Egon*, *dr. Lenkovics Barnabás* és *dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 96. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

A megsemmisített rendelkezés e határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét követő napon veszti hatályát.

2. Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 96. § (4) bekezdése a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő 72.Pf.640.989/2013. számú, valamint a jogerősen még le nem zárt, azonos tárgyú ügyekben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

Indokolás

I.

- [1] A Fővárosi Törvényszék előtt 72.Pf.640.989/2013. számon kártérítés iránt folyamatban lévő ügyben az eljáró tanács a bírósági eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte.
- [2] Az eljáró tanács indítványában az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) 96. § (4) bekezdésének és ehhez kapcsolódóan 163/F. §-ának Alaptörvénybe ütközését állította. Miután az Eht. 163/F. §-át az Alkotmánybíróság 10/2014. (IV. 4.) AB határozatával megsemmisítette,

az indítványozó a főtktkári megkeresést követően nyilatkozott, hogy erre a rendelkezésre nézve nem tartja fenn az indítványát.

- [3] Az Eht. indítvánnyal támadott rendelkezése a következőképpen szól: „A mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtásához szükséges antennák, antennatartó-szerkezetek és az azokhoz tartozó műtárgyak elhelyezése és működtetése során bekövetkező zavarás a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megszabott határértékek betartása esetén nem minősül a Ptk.-ban meghatározott szükségtelen zavarásnak.”
- [4] Az indítványozó tanács álláspontja szerint az Eht. kifogásolt rendelkezése az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe, az I. cikk (3) bekezdésébe, a T) cikk (3) bekezdésébe és a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközik.
- [5] Az I. cikk (3) bekezdéséből az indítvány azt a rendelkezést emeli ki az alapvető jogok korlátozásának általános szabályaként, hogy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [6] Az eljáró tanács a tulajdonhoz való jog sérelme állításának alátámasztására három korábbi alkotmánybíróági döntésből idéz. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „a tulajdonjog részjogosítványai [...] nem azonosíthatók a tulajdonhoz való jog alkotmányi védelmet élvező lényeges tartalmával [...], a tulajdonvédelem köre tehát nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével.” [50/2007. (VII. 10.) AB határozat, ABH 2007, 984.] Mindemellett kifejtette az Alkotmánybíróság azt is, hogy „az alapvető jog korlátozása csak akkor marad meg az alkotmányos határok között, ha a korlátozás elkerülhetetlen, azaz más alkotmányos alapjog, valamint alkotmányos érték vagy cél védelme vagy érvényesülése, illetve az Alkotmányból következő feladat megvalósítása más módon nem biztosítható, továbbá, ha az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya arányban áll egymással. Az alapjog sérelme megállapítható akkor is, ha az alkalmazott korlátozás a cél elérésére alkalmatlan, vagy a törvényhozó a korlátozás során nem az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt választotta ki.” [50/2007. (VII. 10.) AB határozat, ABH 2007, 984.] A 3150/2013. (VII. 24.) AB határozat Indokolásának [16] bekezdése leszögezi, hogy „[az] Alkotmánybíróság szerint a tulajdonjog valamely elemének a korlátozása csak akkor jár magának a tulajdonjognak mint alaptörvényi jognak a korlátozásával és ezáltal csak akkor alaptörvényellenes, ha az nem elkerülhetetlen, kényszerítő ok nélkül történik, továbbá, ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan.” A 3199/2013. (X. 31.) AB határozatból indítványa alátámasztásaként a tanács

a következőket hívja fel: „[az] Alaptörvény a tulajdonhoz való jogot a Szabadság és felelősség cím alatt – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatának megfelelően – alapvető jogként határozza meg. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének első kiegészítő jegyzőkönyve rendelkezik a tulajdonjogról, amely azonban nem a szűk értelemben vett »tulajdonjogot«, hanem az ennél tágabb értelmű »javak békés élvezetéhez« való jogot védi. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 17. cikk (1) bekezdése ehhez képest a következőket tartalmazza: »Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. Tulajdonától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik. A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni.«” (Indokolás [13])

- [7] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből ered a bírósághoz fordulás joga. E jogból az a kötelezettség hárul az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson. [59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353.] A bírósághoz fordulás jogánál fontos szempont – utal az indítvány egy korábbi alkotmánybírósági döntésre –, hogy megállapítható e jog sérelme akkor is, ha a jogi szabályozás ugyan biztosít bírói utat, de valójában nincs tere a bírói mérlegelésnek. A bírói mérlegelés törvényi szabályainak hiánya kiüresíti a bírósághoz fordulás jogát. A szabályozásnak megfelelő szempontot és mércét kell tartalmaznia, hogy a bíróság a döntés jogszerűségét ez alapján vizsgálhassa. [39/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 263.]
- [8] Az eljáró tanács álláspontja szerint az Eht. kifogásolt szabálya azzal, hogy jogosnak tekinti a tulajdonjog korlátozását a megnevezett ágazati jogszabályokban meghatározott határértékek betartása esetére, aránytalanul szűkíti az Eht. hatálya alá tartozó létesítményeket működtető, illetve üzemeltető szolgáltatók mások zavarásától való tartózkodási kötelezettségét.
- [9] Az indítványozó tanács állítása szerint a támadott rendelkezés az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütköző módon aránytalanul korlátozza a szomszédos ingatlanok tulajdonosainak tulajdonhoz fűződő jogait azáltal, hogy a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által meghatározott határérték betartásától független zavarás esetére nem teszi lehetővé számukra sem a tulajdon-, sem pedig a birtokvédelmet, és a tulajdonosok ilyen ténybeli alapon kárigényt sem érvényesíthetnek. Az eljáró tanács véleménye szerint az Eht. kifogásolt rendelkezése annak kimondásával, hogy nem áll fenn a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben

(a továbbiakban: Ptk.) nevesített szükségtelen zavarás a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megkívánt határértékek betartása esetén, a tulajdonjogot az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését sértve aránytalanul korlátozza.

- [10] A kifejtettekre figyelemmel az eljáró tanács azt indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság az Eht. 96. § (4) bekezdését semmisítse meg.

II.

- [11] Az Alkotmánybíróság által figyelembevett jogszabályi rendelkezések:

- [12] 1. Az Alaptörvény rendelkezései:

„T) cikk (3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [13] 2. Az Eht. támadott rendelkezése:

„96. § (4) A mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtásához szükséges antennák, antenntartó-szerkezetek és az azokhoz tartozó műtárgyak elhelyezése és működtetése során bekövetkező zavarás a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által meghatározott határértékek betartása esetén nem minősül a Ptk.-ban meghatározott szükségtelen zavarásnak.”

III.

[14] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a beadvány megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés az Abtv. 25. §-ában, valamint az 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt feltételeknek megfelel, mivel az eljárás felfüggesztése megtörtént, és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz.

IV.

[15] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvánnyal összefüggésben elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány tárgya nem minősül-e ítélt dolognak. Az Abtv. 31. § (1) bekezdés értelmében „[h]a alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának.” Az Alkotmánybíróság az Eht. 95. § (1)–(3) bekezdései és a 96. § (2) bekezdésének alkotmányosságát a régi Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdései, a 9. § (1)–(2) bekezdései és a 13. § (1)–(2) bekezdései szempontjából a 42/2006. (X. 5.) AB határozatában már vizsgálta. Az Eht. akkor hatályban volt 96. § (2) bekezdése ugyanúgy a szükségtelen zavarásnak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényben (a továbbiakban: régi Ptk.) szabályozott kérdéskörére tartalmazott szabályt, mint a jelen indítványban kifogásolt tartalmú Eht. 96. § (4) bekezdése. Az Alkotmánybíróság által megsemmisített Eht. 96. § (2) bekezdés így szólt: „[a]z elektronikus hírközlési létesítményt az ingatlanon úgy kell elhelyezni, hogy a szomszédos ingatlanok tulajdonosait a jogaik gyakorlásában

ne, vagy az adott körülmények által lehetővé tett legkisebb mértékben zavarja, ebben az esetben a létesítmény elhelyezése és működtetése nem minősül a [régi] Ptk.-ban meghatározott szükségtelen zavarásnak.” Az Alkotmánybíróság által megsemmisített rendelkezés tehát teljesen eltérő tartalommal, nem határértékekre utalva állapította meg azt, hogy mi nem minősül szükségtelen zavarásnak, mint a jelen indítvánnyal támadott Eht. 96. § (4) bekezdése. Mindemelllett az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a jelen ügyet nem a korábbi Alkotmány, hanem az Alaptörvény rendelkezései alapján bírálta el.

- [16] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány tárgya nem minősül ítélt dolognak, ezért az indítvány által felvetett alkotmányossági kérdéseket érdemben vizsgálta.
- [17] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a tulajdonhoz való jogra vonatkozó érveket vizsgálta. E körben az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy a tulajdonjog részjogosítványainak tekintendő birtokvédelem, illetve a szomszédjogok az Alaptörvény XIII. cikkének védelme alá esnek-e.
- [18] 2.1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott döntéseinek hivatkozhatóságával kapcsolatosan a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában kifejtette, hogy „[a] hazai és európai alkotmányjogi fejlődés eddig megtett útja, az alkotmányjog szabályszerűségei szükségképpen hatással vannak az Alaptörvény értelmezésére is. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése. Az Alkotmánybíróság – a fenti feltételek vizsgálata mellett – a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indokolásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett ér-

vek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.” (Indokolás [32]–[34])

- [19] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a tulajdonhoz való jog szabályait a régi Alkotmány és az Alaptörvény lényegében egyező módon tartalmazza, ezért az ebben a tárgykörben hozott korábbi határozatai hivatkozhatók és idézhetők.
- [20] 2.2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a tulajdoni alapjogvédelem kiterjed a tulajdoni részjogosítványokra és azok gyakorolhatóságára is, és csak az Alaptörvény erre vonatkozó szabálya szerint korlátozhatóak.
- [21] Így az Alkotmánybíróság a 1256/H/1996. számú határozatában kifejtette, hogy „[a] használati, a birtoklási és a rendelkezési jog a tulajdonjog tartalmát adó, a tulajdonhoz tartozó részjogosítványok, amelyek a dolog feletti hatalmat és a dolog élvezetét jelentik. Az Alkotmánybíróság már több döntésében, elvi jelleggel a 7/1991. (II. 28.) AB határozatban rámutatott arra, hogy a tulajdonjoghoz kapcsolódó részjogosítványok korlátozása »csak akkor jár magának a tulajdonjognak, mint alkotmányos jognak a korlátozásával, így csak akkor alkotmányellenes, ha az elkerülhetetlen, tehát kényszerítő ok nélkül történik, továbbá, ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan«. (ABH 1991, 26.) Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben arra is felhívta a figyelmet, hogy a tulajdonjog (és részjogosítványai) korlátozásának alkotmányosan elfogadható indoka lehet a korlátozás közérdekűsége. A közérdek és a tulajdonkorlátozás arányossága vizsgálatánál pedig az Alkotmánybíróság határozza meg azokat az ismérveket, amelyek a beavatkozás arányosságát eldöntik. [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1992, 382.]” (ABH 1996, 796.)
- [22] Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy „[a] kényszerbérlet a tulajdonjog sajátos korlátozása. A kényszerbérlettel terhelt ingatlanok esetében nem »államosítással«, avagy a kisajátítással megvalósuló tulajdon elvonás történt, hanem a tulajdoni részjogosítványok gyakorolhatóságának jelentős korlátozása. A tulajdon azonban nem veszítette el a funkcióját, a tulajdonos megtartotta azt, tulajdonjogának fennállta később megnyitotta az utat ahhoz, hogy a tulajdonjog gyakorlásának a terjedelmét a törvényhozó az alkotmányos követelmények szerint bővítse. Az Alkotmánybíróság szerint súlyos tulajdonjogi korlátozás történt, de nem olyan tulajdon elvonás, amely a kisajátítással esnék egy tekintet alá, így az Alkotmányból nem vezethető le a törvényhozónak az a kötelezettsége, hogy a kényszerbérletek esetében a tulajdonosoknak teljes, feltétlen és azonnali kártalanítást nyújtson. A kényszerbérlettel terhelt

ingatlanok tulajdonosainak kártalanítása tekintetében a törvényhozónak több alkotmányos módozat választására is lehetősége adódik.” [25/2006. (VI. 15.) AB. határozat, ABH 2006, 368.]

- [23] Ebből a döntésből és a korábbi Alkotmány 13. §-ára vonatkozó gyakorlat [23/2000. (VI. 28.) AB határozat, ABH 2000, 134, 136.; 772/B/1997. AB határozat, ABH 2000, 858, 861–862.; 27/2004. (VII. 7.) AB határozat, 2004, 877, 882.; 1423/B/2007. AB határozat, ABH 2007, 3321–3322.] folytatásának tekinthető alkotmánybíróági gyakorlatból is az vezethető le, hogy a birtokvédelem és a szomszédjogok, illetve ezek érvényesíthetősége az Alaptörvény XIII. cikkén alapuló tulajdoni védelmet élveznek.
- [24] 2.3. Ezt követően az Alkotmánybírósnak azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott rendelkezésben szereplő korlátozás közérdekűnek és arányosnak tekinthető-e.
- [25] Ahogyan azt az Alkotmánybírósnak egy korábbi határozatában megállapította, „[a] tulajdonjog korlátozása tekintetében is az Alkotmánynak az alapvető jogok korlátozására meghatározott szabályát és az ennek alapján kialakult alkotmánybíróági gyakorlatot kell alkalmazni. Ennek során figyelembe kell venni azonban az Alkotmánynak a tulajdonjogról szóló 13. §-ából származó sajátosságokat is. Ilyen sajátosság az, hogy a 13. § (2) bekezdése a tulajdonjog teljes elvonásánál a közérdeket jelöli meg egyik feltételként. Erre tekintettel a tulajdonjog korlátozásánál az alkotmányossági vizsgálat egyik szempontja a másik alapvető jog, alkotmányos érték vagy cél érvényesülésének szükségessége, vagy a közérdek miatt fennálló szükségesség. A jelenlegi körülmények között a közérdek értelmezésénél elfogadható, hogy bár közvetlenül a magánérdek áll előtérben, közvetetten a társadalmi problémák megoldása révén az egész közösség érdekeinek szolgálatáról van szó. A közérdek alapján történő tulajdonkorlátozásnál az Alkotmánybírósnak nem tekinti elégséges alapnak, hogy a jogszabály általánosságban hivatkozik a korlátozást szükségessé tevő közérdekre, szabad hatósági mérlegelés jogkörében hagyva annak meghatározását, konkrétan milyen tulajdoni tárgyakra kell a korlátozást alkalmazni. A közérdeket jogszabályban úgy kell meghatározni, hogy konkrét ügyben a közérdekből korlátozás szükségességét bíróság ellenőrizhesse. A vizsgálat másik szempontja itt is – az Alkotmány 8. § (2) alapján – az arányosság. Az arányosság tekintetében a tulajdonhoz való jog Alkotmányban meghatározott szabályából nem származik sajátos követelmény. Ezért az arányosság általános mércéje alkalmazandó: a korlátozással elérni kívánt cél fontosságának

és az ennek érdekében okozott alapjog-sérelem súlyának összhangban kell állnia.” [42/2006. (X. 5.) AB határozat, ABH 2006, 529.]

- [26] Az Alkotmánybíróság a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában a korábbi Alkotmány 13. §-ával kapcsolatban a következőket állapította meg: „az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más.” (ABH 1993, 373, 379.) Ugyanebben a határozatában azt is kimondta az Alkotmánybíróság, hogy „[a]z alapjogi tulajdonvédelem sajátosságai miatt az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének súlypontja, az alkotmánybírói értékelés voltaképpen tere a cél és eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett.” (ABH 1993, 373, 381–382.) A törvénnyel érvényesített közérdek alkotmánybírói vizsgálatának ezért arra kell kiterjednie, hogy megfelelően indokolt-e, alátámasztott-e a közérdekre való hivatkozás.
- [27] A támadott rendelkezés törvényjavaslatának indokolása szerint „[a] kiegészítés az új mobil hírközlési antennák telepítésének és a meglévő szerkezetek bővítésének jogi keretrendszerét pontosítja a közérdeknek megfelelően, ezzel is elősegítve a magyar háztartások és polgárok rendelkezésére álló, minőségi, vezeték nélküli szélessávú hozzáférés sebességét és kapacitását növelő fejlesztéseket, összhangban többek között az Európai Bizottság »Európa 2020« és »Az Európai Digitális menetrend« című stratégiáinak célkitűzéseivel, valamint az Európai Parlament és Tanács egy többéves rádiósprektum-politikai program létrehozásáról szóló 243/2012/EU határozat (RSPD határozat) stratégiai célkitűzéseivel, továbbá a magyar Kormány a »Digitális Megújulás Cselekvési Terv«-ben megfogalmazott és egyéb, az információs társadalom nyújtotta előnyökkel és az infokommunikációs technológiák eredményeinek hasznosításával kapcsolatos célkitűzéseivel.”
- [28] Annak a kérdésnek a megválaszolásánál, hogy a kifogásolt szabályozást igazolja-e közérdek, az Alkotmánybíróság az Eht. egészét, de különösen a törvény céljait és alapelveit is figyelembe vette.
- [29] A törvény preambuluma szerint „[a]z Országgyűlés az információs társadalom elektronikus hírközlési infrastruktúrájának továbbfejlesztése, a fogyasztók megbízható, biztonságos, megfelelő minőségű és lehető legalacsonyabb díjú

elektronikus hírközlési szolgáltatásokkal való ellátása érdekében, az elektronikus hírközlési piacon a hatékony, az alkalmazott technológiától független verseny biztosítása” érdekében alkotta a törvényt. Az Eht. 2. §-a tételesen is megjelöli a törvény megalkotásának céljait és alapelveit. Ezek közül kiemelés érdemelnek a vizsgált szabályozás szempontjából az alábbiak: [E törvény céljai és alapelvei:] „a fogyasztók érdekeinek védelme az elektronikus hírközlési piac valamennyi szereplőjével fenntartott kapcsolataikban, így különösen annak biztosítása, hogy a fogyasztók rendelkezésére álljanak azok az elektronikus hírközlési szolgáltatások, amelyek ahhoz szükségesek, hogy – a jogosultságok függvényében – hozzájuthassanak valamennyi, az elektronikus hírközlési eszközökön elérhető információhoz és terjeszthessék azokat, illetőleg a szolgáltatók által továbbított médiatartalomhoz, továbbá használhassák az általuk választott alkalmazásokat és szolgáltatásokat” [2. § *ba*) alpont], „az elektronikus hírközlő hálózatok, elektronikus hírközlési szolgáltatók, illetve szolgáltatások között szabadon választhassanak, és dönthessenek, hogy mely hálózatot, illetve szolgáltatást kívánják igénybe venni” [2. § *bb*) alpont], „más fogyasztókkal elektronikus hírközlés útján kapcsolatot létesíthessenek, függetlenül attól, hogy azon fogyasztók ugyanazon vagy más szolgáltatóval állnak szerződéses kapcsolatban” [2. § *bc*) alpont], „szolgáltatótól függetlenül szabadon választhassanak az általuk igénybevett szolgáltatók, szolgáltatások között” [2. § *bd*) alpont], „a társadalom egésze érdekében meghatározott magas szintű és hatékony elektronikus hírközlési szolgáltatások egyetemes biztosítása” [2. § *c*) pont], „az azonos földrajzi térséghez tartozó fogyasztók és meghatározott társadalmi csoportok, különösen a fogyatékos személyek az időskorú és szociális szempontból rászoruló felhasználók igényeinek fokozott figyelembevétele, különös tekintettel arra, hogy e személyek elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz való hozzáférést könnyítő végberendezéseket biztosítsanak, valamint, hogy a választék, az ár és a minőség tekintetében a lehető legnagyobb előnyökhöz jussanak” [2. § *d*) pont], „az egységesülő elektronikus hírközlési piacokon, ideértve a tartalom továbbítását is, a versenyt torzító vagy korlátozó akadályok, különösen a különböző földrajzi térségekben speciálisan jellemző, illetve jelentkező akadályok felszámolása, és a hatékony verseny továbbfejlesztésének elősegítése” [2. § *e*) pont], „környezetvédelmi követelmények érvényesítése az elektronikus hírközléssel összefüggésben” [2. § *j*) pont], „a kulturális, tudományos és társadalmi értékek közvetítésének elősegítése a műsorterjesztés, mint elektronikus hírközlési szolgáltatás megfelelő szabályozása útján, így különösen a közszolgálati rádió- és televízió műsorok elérhetőségének

biztosítása, valamint e szolgáltatások minőségével és folyamatos elérhetőségével kapcsolatos alapvető közszolgáltatási feladatok meghatározása” [2. § k) pont], „a nyilvános elektronikus hírközlő hálózatok egységének és biztonságának a fenntartása” [2. § l) pont], „az elektronikus hírközlési szolgáltatásoknak Magyarország nemzetközi szerződéseivel összhangban levő szabad forgalmának biztosítása és Magyarország nemzetközi kötelezettségeinek teljesítése, ideértve a határokon átnyúló szolgáltatások biztosítását az elérhető legalacsonyabb áron” [2. § o) pont], „a magyar elektronikus hírközlési piacok integrációja az Európai Közösség egységesülő elektronikus hírközlési piacába, különös tekintettel a transz-európai hálózatok létrehozására és fejlesztésére, valamint az összeurópai szolgáltatások együttműködési képességének, valamint a végponttól végpontig történő kapcsolatépítések ösztönzésére” [2. § p) pont].

- [30] A közérdek vizsgálatánál az Alkotmánybíróság figyelembe vette továbbá az elektronikus hírközlésnek az Európai Unió és Magyarország életében játszott fontos szerepét is, ezért külön számításba vette a mobiltelefonok használatát. A mobiltelefonok jelentőségét tükrözik a Központi Statisztikai hivatal által 2014. szeptemberében közzétett adatok, amelyek szerint 2013-ban az Európai Unió országaiban átlagosan 100 állampolgárra 125 mobiltelefon-előfizetés jutott (az Európai Unió fejlettebb országaiban általában az átlag felett volt az adat, így például Finnországban közel 180). Hazánkban szintén 100 főre vetítve a mobiltelefon-előfizetés adata 116, míg a készülékek száma 96. Ezzel szemben 2 991 000 vezetékes telefonfővonal működött, azaz az ország lakosságának mintegy 30%-a rendelkezik vezetékes telefonnal. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/időszaki/tavkint/tavkint13.pdf>)
- [31] Fenti adatok, továbbá az Eht.-ban megfogalmazott célok és alapelvek alátámasztják, hogy az Eht. – és ezen belül a kifogásolt rendelkezés – a köz érdekét szolgálja. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a törvény nem általánosságban és elvontan határozza meg a korlátozásokat szükségessé tevő közérdeket, hanem taxatív módon és meggyőzően tartalmazza a közérdek fennállását megalapozó egyes konkrét célokat és alapelveket.
- [32] Elektronikus hírközlési és mobil rádiótelefon szolgáltatások nyújtása antennák, antennatartó-szerkezetek és az ezekhez tartozó műtárgyak létesítése és működtetése nélkül lehetetlen, azok az elektronikus hírközlési és mobiltelefon rendszerek szükségképpen tartozékai, elengedhetetlen elemei, ilyenek nélkül a rendszer működésképtelen lenne. Ez a tény az Alkotmánybíróság álláspontja szerint megalapozhatja a támadott rendelkezésben foglalt korlátozás szükségességét. A fentiekre tekintettel egyértelműen megállapítható,

hogyan az Eht. 96. § (4) bekezdésében foglalt tulajdoni korlátozás közérdekből történt.

- [33] Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint azonban a közérdekből történő tulajdonkorlátozás is csak akkor alkotmányos, ha az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya arányban áll egymással.
- [34] A közérdekű tulajdonkorlátozás arányosságát vizsgálva az Alkotmánybíróság a régi Ptk. rendelkezéseit vette figyelembe. A régi Ptk. 100. §-a értelmében „a tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédjait szükségtelenül zavaráná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.” Ezt a rendelkezést a szomszédjog általános szabályának is szokás nevezni.
- [35] A szükségtelen zavarás fogalmát sem a Ptk, sem a régi Ptk. nem definiálja, ezért a rendes bíróságok ki is alakították a lényegében egységes ítélkezési gyakorlat elveit az ilyen ügyekben. Így kimondták, hogy „[a] mobiltelefon-átjátszó torony elhelyezéséből és működéséből eredően a szomszédos lakóingatlanok zavarásának szükségességét a hírközlési szolgáltatásban megnyilvánuló közcélúság és közérdek önmagában nem igazolja. A szükségtelen zavarás olyan jogellenes magatartás, mely kárvetkezmény esetén a kártérítési felelősséget megalapozza. A kárfelelősség alól a mobiltelefon-átjátszó üzemeltetője akkor mentheti ki magát, ha bizonyítja, hogy az antennatorony létesítésére kizárólag az adott helyen volt lehetőség.” (BDT2012. 2632)
- [36] Figyelemre méltó részletezettséggel és igényességgel elemzi és értékeli a „szükségtelen zavarás” problematikát a Szegedi Ítélőtábla egyik ítélete: „[a] felperesek kártérítési igényét a Ptk. 100. §-a és a Ptk. 339. § (1) bekezdése által meghatározott feltételek vizsgálatával kellett elbírálni. Ez alapján a felpereseknek azt kellett bizonyítaniuk, hogy őket, mint ingatlanszomszédokat az alperes a bázisállomás létesítésével szükségtelenül zavarta, és ezzel okozati összefüggésben az ingatlanuk használati, illetve forgalmi értékének csökkenése folytán káruk keletkezett. A Ptk. 100. §-ának alkalmazása során a tulajdonos és mások érdekeinek az összemérésére és egyeztetésére van szükség, melynek során a szükségképpen ellentétes érdekek kiegyenlítése mentén húzható meg a tulajdonos használati jogának korlátja. Ennek meghatározása az egyes esetek összes körülményeinek mérlegelése alapján történhet, és elsősorban a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Kétségtelen, hogy bizonyos mértékű józan, emberi előrelátás mellett számítható, a nyugodt magánéletbe »behatoló zavarást« a szomszéd részéről mindenkinek el kell viselnie. A túrésí küszöb esetenként eltérő lehet a zavarás jellegétől,

a lakókörnyezet sajátosságaitól és a technikai fejlődés adott állásától függően. A »szükséges« – vagyis az ésszerű tűrési határon belüli-, illetőleg a »szükségtelen« – e tűrési határon kívüli – zavarás tényét az érintettek jogos érdekeinek összemérése eredményeként lehet megítélni. A szembenálló érdekek mérlegelése nyomán kialakított érdekegyensúly az a támpont, amelyhez képest a zavarás szükségessége vagy szükségtelensége megállapítható, és amelynek segítségével meghatározható, hogy mi a zavarásnak az a mértéke, amelyet a sérelmet szenvedett még tűrni tartozik.

A zavarás önmagában nem minősül szükségtelennek, nem minden zavarásnak van jogi következménye. Ugyanakkor a szükségtelenséget a közcélúság, a közérdek önmagában nem igazolja. A perbelihez hasonló bázisállomások építése, üzemeltetése országos jelenség. Bár a települések nagysága, beépítettsége, az ingatlanok jellemzői tekintetében vannak egyéni különbségek, a lényegi kérdés az, hogy a lakóingatlanok közvetlen közelében elhelyezett bázisállomás, átjátszó létesítése, üzemeltetése sérti-e a tulajdonosoknak az ingatlanuk zavartalan, a meglévő környezeti adottságok használatához fűződő érdekét olyan mértékben, hogy az általános tűrési küszöböt meghaladja. A közzétett bírói döntések a tűrési küszöböt meghaladó szükségtelen zavarásként értékelik a mobil átjátszó telepítésénél a tájidegen létesítmény látványát, az intimitás-vesztést, továbbá a sugárzás káros hatásaitól való félelemmel együtt járó ellenérzést. A mérlegeléshez tartozik más oldalról, hogy az alperes, mint üzemeltető, társadalmilag széles körben igényelt, hasznos szolgáltatást nyújt, a kommunikáció terén közcélú, közérdekű tevékenységet fejt ki. Ugyanakkor azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a közszolgáltatási tevékenységét piaci, üzleti alapon, nyereségorientált módon, versenyhelyzetben fejt ki. Üzletszerű tevékenységének kockázatát a piaci szereplőnek magának kell viselnie, ideértve különösen a tevékenységének költségvonzatát is. A meghatározóan saját érdekében cselekvő károkozó az ebből eredő vagyoni hátrányt nem háríthatja másokra.

A perbeli esetben a tájidegen látvány – amelynek hatása a kémény miatt korlátozott –, az intimitás vesztes és a sugárzás káros hatásaitól való félelem igazolt. A felpereseknek a legfontosabb vagyontárgyuk, lakásingatlanuk háborítatlan használatához fűződő hangsúlyos, másfelől az alperes üzlet-gazdasági tevékenysége folytatásához kapcsolódó érdekét mérlegelve összehatásában a tárgyalt zavarás szükségtelen, mert túllépi az ilyen lakóövezetben általános, ésszerűen számítható tűréshatárt, ennél fogva a kártérítési felelősség megállapításához szükséges jogellenes magatartás – a szükségtelen zavarás – ténye bizonyított. Az alperes érvelésével szemben a mobil átjátszók

lakóingatlanok közvetlen közelébe való telepítésének tömeges támogatottsága nem igazolt. Az ezzel együtt járó használati és vagyoni érdeksérelem megítélésénél különbség lehet attól függően, hogy a használati korlátozással, vagyoni hátránnyal érintett, vagy adott településen ettől mentes helyen lakó személyek nyilatkoznak a tűrési határról, a zavarás szükségességéről, ebből azonban a mobil átjátszók (tornyok, bázisállomások) lakóépületek melletti építésének társadalmi támogatottsága nem következik.” (Szegedi Ítéletábrla Pf.IV.20.399/2013/5.)

- [37] A vonatkozó bírói gyakorlat a tekintetben is egységes, és következetes volt, hogy a régi Ptk. 100. §-ának alkalmazásakor a közigazgatási szabályokban előírt követelményrendszer csak a hatósági eljárásban irányadó, a bíróságot nem köti, a tulajdongyakorlás követelményszintjét a bíróság a közigazgatási szabályoktól eltérően is megállapíthatja. A közigazgatási szabályok sokszor engedélyeztetést is előírnak valamely tevékenység gyakorlásához. A bírói gyakorlat hangsúlyozta, adott esetben az engedély megadása nem zárja ki a jogellenes joggyakorlás megállapítását. (P.törv.I.20.444/1988. Bírósági Határozatok 1988. évi 2. szám, 32.; Legfelsőbb Bíróság Pf.20.875/1992. Bírósági Határozatok 1993. évi 3. szám, 161.)
- [38] A bíróságok szervezetéről és igazgatásról szóló 2011. évi CLXI. törvény 31. §-ából következően a bírói gyakorlat egységesítésének az elvi bírósági határozat (a továbbiakban: EBH) és az elvi bírósági döntés (a továbbiakban: EBD) az elsődleges eszköze. Mutatja a probléma összetettségét és bonyolultságát az, hogy a mobil-átjátszótornyokkal kapcsolatos szomszédjogi perek gyakorlatának egységesítése céljából mind EBH, mind pedig EBD közzétételre került.
- [39] Így a Legfelsőbb Bíróság EBH 2006.1399. szám alatt közzétett elvi határozatában kimondta, hogy „[a] tulajdonjog társadalmi rendeltetésének megfelelő gyakorlásával a közérdekű építmények létesítésével bizonyos fokú zavarás – sok esetben elkerülhetetlenül – együtt jár. A zavarás azonban önmagában nem minősül szükségtelennek. Kártérítésre pedig csak a szükségtelen zavarás ad alapot. A bíróságnak a zavarás mértékének elbírálása körében a felpereseknek az ingatlanok zavartalan, a már meglévő környezeti adottságok védelmét is biztosító használatához fűződő érdekét és a II. r. alperesnek a mobilhálózat kiépítéséhez fűződő gazdasági érdekét, valamint a telefonhálózat kiépítéséhez kapcsolódó közérdeket kellett egybevetnie. Ennek figyelembevételével az elsőfokú bíróság az ítélete indoklásában helytállóan határozta meg azokat a körülményeket, amelyekre tekintettel a zavarás szükségtelensége megállapítható. Ezt jelenti a kilátáselvonás, a beárnyékolás,

az intimitás elvesztése, az adott környezetbe nem illő létesítmény látványa, és a szélhatás okozta állandósult zajhatás, amely körülményeket a felperesek bizonyítottak a perben. A rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. [Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény] 206. § -ának (1) bekezdése szerinti mérlegelésével a bíróság a jogerős ítéletében megalapozottan állapította meg, hogy a felperesek ingatlanaiban a közelükben létesült építmény léte miatt értékcsökkenés következett be, amely a felperesek kára. A II. r. alperes által szubjektívnek tartott körülmények, a félelemmel együtt járó ellenérzés és az e körben kialakult közvélekedés is befolyásolja az ingatlanpiacon az ingatlan forgalmi értékét, ezért figyelembevételük nem mellőzhető. Az értékcsökkenés bekövetkezése és annak az antennatorony létesítésével való összefüggése bizonyított a perben. Mindezekre tekintettel a felperes a bizonyítási kötelezettségének eleget tett.” (Legfelsőbb Bíróság Határozatainak Hivatalos Gyűjteménye 2006/1.)

- [40] A Kúria elvi közzétételi tanácsa 2014 decemberében megerősítette az EBH alapján az ilyen perekben kialakult gyakorlatot és elvi bírósági döntésként tette közzé a Szegedi Ítéletábrla Pf.I.20.493/2011. számú ítéletét (EBD 2014.P.13.). Ennek keretében – többek között – elvi éllel állapította meg, hogy „[a]z üdülő- és lakóingatlanok közvetlen közelében épített fémszerkezetű mobil-átjátszótorony több szempontból és jelentős mértékben zavarja a szomszédos ingatlanok használatát, amely zavarás az ésszerű tűrési határon kívül esik. A zavarás jogkövetkezményeként elégséges, arányos és méltányos, ha a birtoklásában zavart fél vagyoni kompenzációt kap; a jelentős költséggel megvalósuló közérdekű beruházás esetén túlzó, aránytalan és szükségtelen az építmény elbontása. Az értékcsökkenésben jelentkező kár nem szűkíthető le az ingatlan forgalmi értékének csökkenésére. Az olyan ingatlan használati értéke, amelynek közvetlen közelében egy magas, fémszerkezetű mobil-átjátszótorony létesült – a zavarás ténye folytán – alacsonyabb, mint amelynek közelében ilyen nem épült, és a zavaró hatás nem érvényesül. A vagyoni hátrány akkor is beáll, ha egyéb tényezők miatt az ingatlanforgalom csekély, a forgalmi adatokkal nehezebben alátámasztható.”
- [41] Figyelemre méltó és a probléma egyik lehetséges megoldását tartalmazó megállapítása az ítéletnek a következő idézet: „[m]egjegyzésre érdemes, hogy a hatályba nem lépett 2009. évi CXX. törvény – egyfajta kockázati kártelepítést alkalmazva – kártalanítási kötelezettség bevezetését írta volna elő olyan esetben, amikor a tág értelemben vett szomszédos ingatlanon megvalósult építkezés – bár az érintettek eleget tettek az építésügyi, környezetvédelmi jogszabályokban előírt hatósági követelményeknek – jelentősebb kárt okozott, mert a szomszéd tulajdonában álló ingatlan értéke a megvalósult építkezés

során csökkent. Az ilyen jogszerűnek elismert károkozás következményeként a javaslat – a kár arányos, méltányos megtérítéseként – kártalanítási kötelezettségről rendelkezett.” (Kézikönyv az új Polgári Törvénykönyvhöz, Complex Kiadó Kft. Budapest, 2009., 4:24. §, 385. oldal).

- [42] A régi Ptk. törvényjavaslatának indokolása is utal arra, hogy a szükségtelen zavarásra vonatkozó tilalom viszonylagos, és „az érdekek összeegyeztetésére, összemérésére van szükség a szakasz alkalmazása során.”
- [43] Fentiekhez képest az Eht. beadványban kifogásolt szabálya így rendelkezik: „[a] mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtásához szükséges antennák, antennatartó-szerkezetek és az azokhoz kapcsolódó műtárgyak elhelyezése és működtetése során bekövetkező zavarás a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által megszabott határértékek betartása esetén nem minősül a [rég]i Ptk.-ban meghatározott szükségtelen zavarásnak.”
- [44] Az arányosság vizsgálatakor az Alkotmánybíróság tekintettel volt arra is, hogy az Alaptörvény a tulajdonjog védelmére vonatkozó rendelkezést követően, a XIII. cikk (1) bekezdés második mondatában kimondja azt is, hogy „[a] tulajdon társadalmi felelősséggel jár.” Ez a rendelkezés különösen a közérdekből történő tulajdonkorlátozásokat, a korábbiakhoz képest szélesebb körben megvalósuló korlátozás-tűrési eseteket alapozhatja meg. Jelen esetben a korlátozást a technikai fejlődés, konkrétan a helyi és körzeti televíziók digitális átállásának a kényszere, illetve a mobiltelefon-használat széleskörű elterjedése váltotta ki. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy az Alaptörvény társadalmi felelősséget megállapító mondata az átjátszóantennák telepítőire és működtetőire is vonatkozik. Tőlük – mint nyereségorientált gazdálkodó szervezetektől – mindenképpen elvárható, hogy a kivétel nélkül, minden egyes telepítéssel szükségképpen együttjáró zavarás, – amennyiben az szomszédjog-sértésnek minősül – káros következményeit méltányos módon enyhítsék az érintettek számára.
- [45] Miközben maga a szabály is számol a zavarás bekövetkeztével, hiszen „bekövetkező zavarás”-t tartalmaz a norma, addig a szükségtelen zavarás fogalmát leszűkíti, amikor annak bekövetkeztéhez valamilyen határérték túllépését írja elő. Ezzel ugyanis ténylegesen kizárja a bíróság előtti igényérvényesítést az olyan esetekben, amikor a szükségtelen zavarás úgy valósul meg, hogy a határértékek túllépésére nem kerül sor. Ehhez képest a fentebb ismertetett bírói gyakorlat szerint számos más olyan körülmény is létezik a határértékek túllépésén túl, ami az ingatlan értékcsökkenéséhez vezethet, de ezekben

az „egyéb” esetekben a támadott szabály teljesen kizárja az igényérvényesítés lehetőségét.

- [46] Összességében tehát az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányosan elfogadható célt szolgáló rendelkezést a jogalkotó a tulajdonhoz való jog aránytalan korlátozását eredményező módon illesztette az Eht.-ba, és ezen keresztül a jogrendszerbe.
- [47] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Eht. 96. § (4) bekezdése sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján azt megsemmisítette, az Abtv. 45. § (2) bekezdése alapján pedig a megsemmisített rendelkezés a Fővárosi Törvényszék előtt 72.Pf.640.989/2013. számú, valamint az Abtv. 45. § (5) bekezdése szerint a jogerős határozattal még el nem bírált ügyekben nem alkalmazható.
- [48] 3. Az indítványozó a támadott rendelkezés Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe ütközésén túl állította a szabályozás I. cikk (3) bekezdésébe, a T cikk (3) bekezdésébe és a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközését is. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése alapján a fentiek szerint megállapította, a többi indítványelem vizsgálatától eltekintett.
- [49] 4. A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondatán alapszik.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [50] Egyetértve a többségi határozatban foglalt indokolással, ahhoz az alábbi kiegészítést fűzöm.
- [51] Az indítványozó a bírói kezdeményezésben hivatkozott a támadott jogszabálynak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított bíróhoz fordulás jogának sérelmére is. Ezzel kapcsolatosan a következő kiegészítés megtételét tartom szükségesnek.
- [52] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” Az Alkotmánybíróság egyebek mellett a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában is foglalkozott a hatékony és érdemi bírósághoz fordulás jogával, és megállapította, hogy „[a] MOK által élvezett korlátlan diszkréció miatt a tagsági kérelmet elutasító döntés ellen bírói jogorvoslat értelmetlen: egyetlen jogszabályban sincs olyan szempont vagy mérce, amelynek alapján a döntés jogszerűségét a bíróság felülvizsgálhatná. Ilyen jogi ürességben az a bíróság sem juthat el az ügy érdemi elbírálásához, amely – mint a magyar bíróságok – a méltányossági mérlegelés jogszerűségét is felülbírálja.” (ABH 1997, 280.)
- [53] Az Alkotmánybíróság a kérdéskörrel összefüggésben rámutatott a következőkre is: „[a]z Alkotmány 57. § (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait vagy kötelezettségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből vezette le az Alkotmánybíróság a hatékony bírói jogvédelem követelményét, nevezetesen azt, hogy a jogi szabályozásnak olyan jogi környezetet kell biztosítani, hogy a perbe vitt jogok a bíróság által érdemben elbírálhatók legyenek. [...] E határozatában az Alkotmánybíróság nyomatékkal mutatott rá arra, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt bírói út megléte nem elegendő, az Alkotmány által megkövetelt hatékony bírói jogvédelem attól függ, a bíróság mit vizsgálhat felül.” (8/2011. AB határozat, ABH 2011, 80, 81.)
- [54] A szükségtelen zavarás fennálltának, vagy fenn nem álltának a megállapítását a Ptk. is a bíróságokra bízta. A bíróságok ebben a szomszédjogi kérdésben széleskörű bizonyítás lefolytatását követően és általában igazságügyi szakértő igénybevételével döntöttek a konkrét eset összes körülményeinek a mérlegelése mellett. Az egyes esetek sokszínűségét, eltérőségét, bonyolultságát és összetettségét az is alátámasztja, hogy az egységes bírói gyakorlat

megteremtése érdekében mind a Legfelsőbb Bíróságnak, mind pedig a Kúriának intézkednie kellett. A határozat indokolásában bemutatott bírósági döntések, az EBH és az EBD egyértelművé teszik, hogy a bírói gyakorlat milyen körülményeket tekintett olyannak, amelyek fennállása esetén megvalósul a szükségtelen zavarás, azaz a szomszédjogok sérelme bekövetkezik. Ilyenek a kilátáselvonás, a beárnyékolás, az intimitás elvesztése, az adott környezetbe nem illő létesítmény látványa, a szélhatás okozta állandósult zajhatás, a káros egészségügyi kihatástól való félelemmel együttjáró ellenérzés, a közvélekedés.

[55] Ehhez képest a kifogásolt szabályozás a fenti körülmények bármelyikére való hivatkozást, azaz az állított szomszédjog-sértés jogcímeként történő megjelölését teljesen feleslegessé és értelmetlenné teszi, hiszen a bíróság az állított jogsérelm vizsgálatánál el van zárva az ezek fennálltára, vagy fenn nem álltára irányuló bizonyítási eljárás lefolytatásától, és az ilyen jogcímen a jogsértés megállapításától. A szomszédjog sérelmének megállapítása iránti ügyekben kizárólag a közigazgatási jogszabályokban meghatározott határértékek túllépése esetén lehet hatékony bírói jogvédelemért folyamodni, az összes többi esetben nem.

[56] Álláspontom szerint a tulajdonhoz való jog sérelme mellett a bírói út ilyen mértékű kiüresítése is megalapozza a támadott szabály megsemmisítését, ezért szükségesnek tartottam volna a többségi határozat indokolásában való szerepeltetését.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

[57] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás alkotmánybíró különvéleménye

- [58] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével és az ahhoz fűzött indoklással sem. A 10/2014. (IV. 4.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben megfogalmazott aggályaimat jelen ügygel kapcsolatban is fenntartom, álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben előterjesztett indítványt az alábbi indokok miatt el kellett volna utasítania.
- [59] 1. A tulajdonhoz való jogot vizsgáló 64/1993. (XII. 22.) AB határozat kimondta, hogy a tulajdonvédelem köre „nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványaival, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. [...] Az Alkotmány a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben. Az alkotmányos védelemnek úgy kell követnie a tulajdon társadalmi szerepének változását, hogy közben ugyanezt a védelmi feladatot elláthassa. [...] A másik oldalról viszont, a tulajdon szociális kötöttségei a tulajdonosi autonómia messzemenő korlátozását alkotmányosan lehetővé teszik. [...] De ahogy egyre több tulajdonkorlátozásért jár a kisajátításhoz hasonló védelem, egyre több korlátozást kell minden ellentételezés nélkül elviselni. Különösen érintik a korlátozások az ingatlantulajdont, ahol a klasszikus kisajátítás közérdekűségének tartalmát adó közhasznúság vagy közcélúság is megváltozik abban az értelemben, hogy a tulajdonkorlátozás vagy a tulajdonelvonás gyakran közvetlenül más magánszemélyek javára szól [...]”. (ABH 1993, 373, 380–381.)
- [60] 2. A korábban hatályos Alkotmány 13. §-a értelmében „[a] Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.” Ehhez képest az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése ennél tartalmilag többről szól: „Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.” Az Alaptörvényhez fűzött indokolás ezzel összefüggésben akként fogalmaz, hogy az Alaptörvény „[e]lismeri mindenki tulajdonhoz való jogát, ugyanakkor kifejezi a tulajdon társadalmi kötöttségét is, és társadalmi felelősséget társít hozzá.” Éppen ezt a társadalmi „többletkötöttséget” jeleníti meg nézetem szerint a határozatban vizsgált norma. A mobil átjátszó-antennák elhelyezése és működtetése, mint azt a többségi határozat is elismeri, közérdek.

Az Eht. vizsgált 96. § (4) bekezdése pedig – összhangban az idézett 64/1993. (XII. 22.) AB határozatban írtakkal – azt juttatja kifejezésre, hogy az antenna által okozott zavarás – éppen azért, mert arra egyértelműen a „köz érdekében” került sor – a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építészeti jogszabályok által meghatározott határértékek betartása esetén nem minősül „szükségtelen zavarásnak”, azt az érintettek (a környező ingatlanok tulajdonosai) tűrni kötelesek. Ez a többlet-tűrési kötelezettségük úgy is felfogható, mint ami a technikai fejlesztés (szolgáltatás bővítés) általuk is elérhető előnyeit kompenzálja.

[61] 3. Szükségesnek tartom megemlíteni azt is, hogy a határozat a vizsgált problémát a 42/2006. (X. 5.) AB határozat relációjában nem elemzi. A határozat ugyan említésre kerül a tulajdonhoz való jog és a közérdek vonatkozásában, ugyanakkor a határozat nem tematizálja, hogy a 42/2006. (X. 5.) AB határozattal egy hasonló szabály már megsemmisítésre került [ld. Eht. akkor hatályos 96. § (2) bekezdése], és kifejezetten e helyett alkotta a törvényhozó a most vizsgált szabályt.

[62] 4. Úgy vélem továbbá, hogy a többségi határozat adós maradt a polgári bírói gyakorlat által kimunkált, ún. „jogágazati jogellenesség” doktrínájának [ld. 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről „37. § (2) Az építésügyi hatóság engedélye az építési munkával kapcsolatos polgári jogi igényt nem dönt el.”], illetve a polgári jogi kárfelelősségi szabályok behatóbb elemzésével. Az Eht. vizsgált rendelkezése – helyes értelmezés szerint – sem a kártérítés, sem pedig a kártalanítás kizártságáról közvetlenül nem rendelkezik, e rendelkezés ugyanis nem kárfelelősségi szabály. Az Eht. 96. § (4) bekezdéséből pusztán az következik, hogy mivel a zavarás a jogszabály kifejezett előírása alapján nem minősül szükségtelennek, így a régi Ptk. 100. §-a (Ptk. 5:23. §) alapján ún. tulajdonjog háborítatlansága iránti per nem indítható. Azonban ez nem feltétlenül zárja ki a kártérítési/kártalanítási igénynek a régi Ptk. 100. §-ra (Ptk. 5:23. §-ra) hivatkozás nélküli, önmagában történő érvényesítését. Ez tehát azt jelenti, hogy ha a szomszédos ingatlanban mégis kár (pl. értékcsökkenés) következik be, akkor a környezetvédelmi, közegészségügyi, közbiztonsági és építésügyi jogszabályok által meghatározott határértékek betartása esetében (a jogellenesség hiánya miatt) kártalanítási, míg a határértékek túllépése esetében (amikor a jogellenesség is fennáll) kártérítési igény érvényesíthető. (Rá kívánok mutatni arra is,

hogy a Ptk. 6:520. §-a a határérték alatti – tehát jogos – károkozás esetében kifejezett rendelkezéssel is megnyitja a kártalanítás lehetőségét.) A kártérítés vagy kártalanítás kérdései azonban a polgári jogba és a polgári bíróságokra tartoznak.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

[63] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. június 8.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/576/2014.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 81. számában.

